

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

11. detsember 2014*

Eelotsusetaotlus — Viisa-, varjupaiga-, sisserände- ja muu isikute vaba liikumisega seotud poliitika — Direktiiv 2008/115/EÜ — Ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmine — Kaitseõiguste tagamise põhimõte — Ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku õigus olla ära kuulatud enne tema õigusi riivata võiva otsuse vastuvõtmist — Tagasisaatmisotsus — Õigus olla ära kuulatud enne tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist — Selle õiguse sisu

Kohtuasjas C-249/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunal administratif de Pau (Prantsusmaa) 30. aprilli 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. mail 2013, menetluses

Khaled Boudjlida

versus

Préfet des Pyrénées-Atlantiques,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud C. Vajda, A. Rosas (ettekandja), E. Juhász ja D. Šváby,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. mai 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- K. Boudjlida, esindajad: advokaadid M. Massou *dit* Labaquère ja M. Zouine,
- Prantsusmaa valitsus, esindajad: G. De Bergues, D. Colas, F.-X. Bréchet, ja B. Beaupère-Manokha,
- Madalmaade valitsus, esindajad: J. Langer ja M. Bulterman,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Condou-Durande ja D. Maidani,

olles 25. juuni 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiivi 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, lk 98) artiklit 6 ja õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud.
- 2 Eelotsusetaotlus esitati ebaseaduslikult riigis viibiva Alžeeria kodaniku K. Boudjlida ja Pyrénées-Atlantiques'i prefekti vahelise kohtuvaidluse raames, mille ese on prefekti 15. jaanuari 2013. aasta otsus, millega kohustati K. Boudjlidat lahkuma Prantsusmaa territooriumilt; otsuses määrati talle 30-päevane vabatahtliku lahkumise tähtaeg ning sihtkohariigiks Alžeeria (edaspidi „vaidlustatud otsus”).

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2008/115 põhjendused 4, 6 ja 24 on sõnastatud järgmiselt:

„(4) Tuleb kehtestada selged, läbipaistvad ja õiglased eeskirjad, millega nähakse ette tõhus tagasisaatmisepoliitika, mis on hästihallatava rändepoliitika vajalik osa.

[...]

(6) Liikmesriigid peaksid tagama, et kolmandate riikide kodanike ebaseadusliku riigisviibimise lõpetamine toimub õiglase ja läbipaistva korra kohaselt. Vastavalt ELi õiguse üldistele põhimõtetele tuleks käesoleva direktiivi alusel tehtavad otsused võtta vastu juhtumipõhiselt ja lähtudes objektiivsetest kriteeriumidest, mis tähendab, et arvesse tuleks võtta muud kui üksnes ebaseadusliku riigisviibimise asjaolu. [...]

[...]

(24) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas [edaspidi „harta”] tunnustatud põhimõtteid.”
- 4 Nimetatud direktiivi artikkel 1 „Sisu” näeb ette:

„Käesolevas direktiivis sätestatakse ühised nõuded ja kord, mida tuleb kohaldada liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel, kooskõlas ühenduse õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluvatele põhiõigustega ja rahvusvahelise õigusega, kaasa arvatud pagulaste kaitse ja inimõigustega seotud kohustustega.”
- 5 Sama direktiivi artikli 2 lõige 1 sätestab:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike suhtes.”
- 6 Direktiivi 2008/115 artiklis 3 „Mõisted” on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

2) „ebaseaduslik riigisviibimine” – kolmanda riigi kodaniku viibimine liikmesriigi territooriumil, kui ta ei vasta või enam ei vasta [...] asjaomasesse liikmesriiki sisenemise, selles viibimise või elamise tingimustele;

[...]

4) „tagasisaatmisotsus” – haldus- või kohtuotsus või -akt, millega sätestatakse, et kolmanda riigi kodaniku riigisviibimine on ebaseaduslik ja kehtestatakse või sätestatakse tagasipöördumiskohustus;

[...]”.

7 Selle direktiivi artikkel 5 „Mittetagasisaatmine, lapse parimad huvid, perekonnaelu ja tervislik seisund” näeb ette:

„Käesoleva direktiivi rakendamisel võtavad liikmesriigid nõuetekohaselt arvesse:

- a) lapse parimaid huve,
- b) perekonnaelu,
- c) asjaomase kolmanda riigi kodaniku tervislikku seisundit

ning järgivad mittetagasisaatmise põhimõtet.”

8 Sama direktiivi artikkel 6 „Tagasisaatmisotsus” näeb ette:

„1. Ilma et see piiraks lõigetes 2 kuni 5 sätestatud erandite kohaldamist, väljastavad liikmesriigid tagasisaatmisotsuse iga kolmanda riigi kodaniku kohta, kes viibib nende territooriumil ebaseaduslikult.

2. Liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibivad kolmanda riigi kodanikud, kellele on mõnes muus liikmesriigis väljastatud kehtiv elamisloa või muu riigisviibimise õigust andev loa, peavad viivitamatult minema kõnealuse liikmesriigi territooriumile. Kui asjaomane kolmanda riigi kodanik seda nõuet ei täida või kui kolmanda riigi kodaniku viivitamatut lahkumist nõutakse avaliku korra või riikliku julgeoleku huvides, kohaldatakse lõiget 1.

3. Liikmesriigid võivad loobuda tagasisaatmisotsuse väljastamisest nende territooriumil ebaseaduslikult viibiva kolmanda riigi kodaniku suhtes, kui mõni teine liikmesriik võtab kõnealuse kolmanda riigi kodaniku tagasi käesoleva direktiivi jõustumise päeval kehtivate kahepoolsete lepingute või kokkulepete kohaselt. Sellisel juhul kohaldab asjaomase kolmanda riigi kodaniku tagasi võtnud liikmesriik lõiget 1.

4. Liikmesriigid võivad igal ajal otsustada väljastada nende territooriumil ebaseaduslikult viibivale kolmanda riigi kodanikule kaastundlikel, humanitaar- või muudel põhjustel sõltumatu elamisloa või muu loa riigis viibida. Sellisel juhul tagasisaatmisotsust ei väljastata. Kui tagasisaatmisotsus on juba väljastatud, siis see tühistatakse või peatatakse elamisloa või mõne muu riigisviibimist lubava loa kehtivusajaks.

5. Kui seoses kolmanda riigi kodanikuga, kes viibib liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult, on pooleli elamisloa või muu riigisviibimist lubava loa uuendamise menetlus, kaalub kõnealune liikmesriik tagasisaatmisotsuse väljastamisest hoidumist, kuni pooleliolev menetlus on lõppenud, ilma et see piiraks lõike 6 kohaldamist.

6. Käesolev direktiiv ei takista liikmesriikidel võtta vastu otsust seadusliku riigisviibimise lõpetamise kohta koos tagasisaatmis- ja/või väljasaatmisotsusega ja/või sisenemiskeeluga oma siseriiklikus õiguses ette nähtud haldus- või kohtuotsuse või haldus- või kohtuaktiga, ilma et see piiraks III peatükis ning ühenduse ja siseriikliku õiguse muude asjakohaste sätete kohaselt sätestatud menetluslikke tagatise.”

9 Direktiivi 2008/115 artikkel 7 „Vabatahtlik lahkumine” sätestab:

„1. Tagasisaatmisotsusega nähakse ette sobiv, seitsme kuni kolmekümne päeva pikkune tähtaeg vabatahtlikuks lahkumiseks, ilma et see piiraks lõigetes 2 ja 4 osutatud erandite tegemist. [...]

2. Vajaduse korral pikendavad [...] liikmesriigid vabatahtliku lahkumise tähtaega sobiva ajavahemiku võrra, võttes arvesse iga üksikjuhtumi konkreetseid asjaolusid, nagu viibimise kestus, koolis käivad lapsed ning muude perekonna- ja sotsiaalsete sidemete olemasolu.

[...]”.

10 Direktiivi 2008/115 artikkel 12 „Vorm” sätestab lõigetes 1 ja 2:

„1. Tagasisaatmisotsused ja – kui need on väljastatud – sisenemiskeelud ning väljasaatmisotsused väljastatakse kirjalikult ning nendes põhjendatakse otsuse aluseks olevaid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid ja esitatakse teave kättesaadavate õiguskaitsevahendite kohta.

[...]

2. Liikmesriigid tagavad taotluse korral kirjaliku või suulise tõlke lõikes 1 osutatud tagasisaatmisega seotud otsuste põhipunktidest, sealhulgas teabe olemasolevatest õiguskaitsevahenditest keeles, millest kolmanda riigi kodanik saab aru või on kõigi eelduste kohaselt võimeline aru saama.”

11 Direktiivi artikkel 13 „Õiguskaitsevahendid” näeb ette:

„1. Kolmanda riigi kodanikule võimaldatakse tõhusad õiguskaitsevahendid artikli 12 lõikes 1 osutatud tagasisaatmisega seotud otsuste vaidlustamiseks või nende läbivaatamise taotlemiseks pädevas kohtu- või haldusasutuses või pädevas organis, mis koosneb liikmetest, kes on erapooletud ja kelle sõltumatus on tagatud.

[...]

3. Kolmanda riigi kodanikul on võimalus saada õiguslast nõu, määrata oma seaduslik esindaja ja saada vajadusel keelelist abi.

4. Liikmesriigid tagavad, et taotlusel võimaldatakse vajalik tasuta õigusabi ja/või esindaja teenuseid kooskõlas asjaomaste õigusabiga seotud siseriiklike õigusaktide või eeskirjadega, milles võidakse sätestada, et sellise tasuta õigusabi ja/või esindaja teenuse osas kehtivad direktiivi 2005/85/EÜ artikli 15 lõigetes 3 kuni 6 sätestatud tingimused.”

Prantsuse õigus

- 12 Välismaalaste riiki sisenemist ja riigis viibimist ning varjupaigaõigust käsitleva seadustiku (Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile), muudetud 16. juuni 2011. aasta seadusega nr 2011-672 sisserände, integratsiooni ja kodakondsuse kohta (Loi relative à l'immigration, à l'intégration et à la nationalité), (*Journal officiel de la République française*, edaspidi „JORF”, 17.6.2011, lk 10290; edaspidi „Ceseda”) artikkel L. 511-1 sätestab:

„I. Haldusasutus võib kohustada Prantsusmaa territooriumilt lahkuma välismaalast, kes ei ole Euroopa Liidu liikmesriigi [...] kodanik ning kes ei ole sellise kodaniku pereliige artikli L. 121-1 punktide 4 ja 5 tähenduses, järgmistel juhtudel:

[...]

4° kui välismaalane ei ole taotlenud oma ajutise elamisloa pikendamist ning on jäänud pärast elamisloa aegumist Prantsusmaa territooriumile;

[...]

Otsus, millega antakse korraldus lahkuda Prantsusmaa territooriumilt, peab olema põhistatud. Otsust ei ole vaja eraldi põhistada, kui on tehtud elamisõigust puudutav otsus käesoleva I lõike punktides 3 ja 5 ette nähtud juhtudel; igal juhul tuleb vajadusel ära märkida põhjused, miks kohaldatakse II ja III lõiget.

Kohustades välismaalast Prantsusmaa territooriumilt lahkuma, määratakse kindlaks sihtriik, kuhu ta sundtäitmise korral välja saadetakse.

II. Selleks et täita talle antud korraldus lahkuda Prantsusmaa territooriumilt, on välismaalasel aega 30 päeva alates otsuse teatavakstegemisest ning ta võib taotleda abi oma päritoluriiki naasmiseks. Haldusasutus võib välismaalase isiklikku olukorda arvestades erandkorras anda vabatahtlikuks lahkumiseks üle 30-päevase tähtaja.

[...]”.

- 13 Ceseda artikli L. 512-1 lõikes I on sätestatud:

„Välismaalane, kellele on tehtud korraldus lahkuda Prantsusmaa territooriumilt ja kellele on antud artikli L. 511-1 II lõike esimeses lõigus nimetatud vabatahtliku lahkumise tähtaeg, võib 30 päeva jooksul pärast otsuse teatavakstegemist nõuda, et halduskohus tühistaks asjaomase otsuse ning vajadusel sellega kaasneva otsuse tema elamisõiguse kohta, tema sihtkohariiki nimetava otsuse ja otsuse Prantsusmaa territooriumile sisenemise keelu kohta. [...]

Välismaalane võib taotleda tasuta õigusabi hiljemalt tühistamismõude esitamisel. Halduskohus langetab otsuse kolme kuu jooksul alates tema poole pöördumisest.

[...]”.

- 14 Ceseda artikli L. 512-3 teine lõik näeb ette:

„Korraldust lahkuda Prantsusmaa territooriumilt ei saa sundtäita enne vabatahtliku lahkumise tähtaja möödumist või kui sellist tähtaega ei ole antud, siis enne 48 tunni möödumist alates selle korralduse halduskorras teatavakstegemisest, ja kohtusse pöördumise korral enne seda, kui halduskohus on teinud lahendi. Prantsusmaa territooriumilt lahkumise kohustusest teatatakse välismaalasele kirjalikult.”

15 Ceseda artikkel L. 742-7 sätestab:

„Välismaalane, kellele keelduti lõplikult andmast pagulasestaatust või täiendava kaitse seisundit ja keda ei saa lubada jääda riigi territooriumile muul alusel, peab Prantsusmaa territooriumilt lahkuma, vastasel juhul võetakse tema suhtes V raamatu I jaotises ette nähtud väljasaatmismeede ja kohaldatakse vajadusel VI raamatu II jaotise I peatükis ette nähtud rahatrahve.”

16 12. aprilli 2000. aasta seaduse nr 2000-321 kodanike õiguste kohta suhetes riigiasutustega (Loi relative aux droits des citoyens dans leurs relations avec l'administration; *JORF*, 13.4.2000, lk 5646) artikkel 24 näeb ette:

„Välja arvatud taotluse lahendamise korral tehakse üksikotsused, mis peavad olema põhistatud vastavalt 11. juuli 1979. aasta seaduse nr 79-587 haldusaktide põhjendamise ning haldusasutuste ja avalikkuse vaheliste suhete parandamise kohta (Loi relative à la motivation des actes administratifs et à l'amélioration des relations entre l'administration et le public) artiklitele 1 ja 2, alles siis, kui huvitatud isikul on olnud võimalik esitada kirjalikud seisukohad ning suulised seisukohad, kui ta on seda taotlenud. Nimetatud isikut võib abistada tema valitud nõustaja või esindada tema valitud volitatud esindaja. Haldusasutus ei pea rahuldama niisuguseid ärakuulamise taotlusi, mis on kuritarvitavad eelkõige nende arvu, korduvuse või süstemaatilisuse poolest.

Eelmise lõigu sätteid ei kohaldata:

[...]

3° otsuste puhul, mille jaoks on õigusnormides ette nähtud eriline võistlev menetlus.

[...]”

17 Conseil d'État leidis 19. oktoobri 2007. aasta eelotsuses, et vastavalt 12. aprilli 2000. aasta seaduse nr 2000-321 kodanike õiguste kohta suhetes haldusasutustega artikli 24 punktile 3° ei kohaldata selle seaduse artiklit 24 nende otsuste suhtes, millega antakse korraldus Prantsusmaa territooriumilt lahkuda, sest Cesedas konkreetseid menetluslikke tagatiseid ette nähes soovis seadusandja määrata kindlaks kõik haldus- ja kohtumenetluse normid, mis kehtivad selliste otsuste vastuvõtmise ja täitmise suhtes.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 Alžeeria kodanik K. Boudjlida saabus Prantsusmaale 26. septembril 2007 kõrghariduse omandamise eesmärgil. Ta viibis seaduslikult Prantsusmaa territooriumil üliõpilase elamisloa alusel, mida iga aasta pikendati. Viimast korda pikendati elamisluba ajavahemikuks 1. novembrist 2011 kuni 31. oktoobrini 2012.

19 K. Boudjlida ei taotlenud oma viimase elamisloa pikendamist, samuti ei taotlenud ta hiljem uut elamisluba.

20 Ehkki K. Boudjlida viibis Prantsusmaa territooriumil ebaseaduslikult, taotles ta 7. jaanuaril 2013 enda registreerimist füüsilisest isikust ettevõtjana Union de recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales'is, et luua mikroettevõtte inseneriteaduse valdkonnas.

21 Selle organi määratud kokkusaamise raames palus piiripolitsei 15. jaanuaril 2013 K. Boudjlidal tema ebaseadusliku riigis viibimise tõttu ilmuda piiripolitseisse kas samal päeval või järgmise päeva hommikul, et kontrollida tema riigisviibimise seaduslikkust.

- 22 K. Boudjlida tuli selle kutse alusel vabatahtlikult kohale ning piiripolitsei kuulas ta ära seoses Prantsusmaal elamise õigusega.
- 23 30 minutit kestnud vestlus puudutas tema füüsilisest isikust ettevõtjana registreerimise taotust, tema 26. septembril 2007 Prantsusmaale saabumise asjaolusid, tema sellest kuupäevast alates Prantsusmaal üliõpilasena viibimise tingimusi, perekondlikku olukorda ja küsimust, kas ta nõustub Prantsusmaa territooriumilt lahkuma, kui prefekt teeb tema kohta tagasisaatmisotsuse.
- 24 Pärast seda vestlust võttis Pyrénées-Atlantiques'i prefekt 15. jaanuaril 2013 Ceseda artikli L. 511-1 alusel vastu vaidlustatud otsuse. K. Boudjlidat teavitati selle otsuse vaidlustamise võimalustest ning tähtaegadest.
- 25 K. Boudjlida pöördus 18. veebruaril 2013 Tribunal administratif de Pausse nõudega see otsus tühistada. Esiteks väitis ta, et selle otsuse tegemisel oli eiratud menetlusnorme, sest liidu õiguse üldpõhimõtteid rikkudes ei olnud talle selle menetluse raames tagatud õigust olla tarvilikult ära kuulatud. Järgmiseks väitis ta, et vaidlustatud otsusega rikutakse õigusnorme, sest arvestades tema lõimumist, ülikooliõpinguid ja tema kahe ülikooliõppejõust onu viibimist Prantsusmaal, riivab see ebaproportsionaalselt tema eraelu. Lõpetuseks väitis ta, et talle selle otsusega määratud 30-päevane vabatahtliku lahkumise tähtaeg on liiga lühike isiku jaoks, kes on territooriumil viibinud enam kui 5 aastat.
- 26 Pyrénées-Atlantiques'i prefekt väitis vaidlustatud otsuse õiguspärasuse toetuseks, et kuivõrd K. Boudjlida ei olnud vastavalt Ceseda sätetele taotlenud oma viimase elamisloa pikendamist selle aegumisele eelneva kahe kuu jooksul, siis viibis ta vaidlustatud otsuse tegemise päeval riigis ebaseaduslikult. Ta väitis, et K. Boudjlida õigust olla ära kuulatud oli järgitud ning et vaidlustatud otsus on nii õiguslikust kui ka faktilisest aspektist piisavalt põhjendatud. Lisaks sellele ei ole tema väitel rikutud ühtegi õigusnormi. Nimelt olevat Prantsusmaa territooriumilt lahkumise korralduse andmine põhjendatud, kui – nagu põhikohtuasjas – kolmanda riigi kodanikust huvitatud isik viibib riigis ebaseaduslikult. Lisaks, kuivõrd K. Boudjlidal puudusid Prantsusmaal tugevamad perekondlikud sidemed kui oma päritoluriigis, ei riivatud ebaproportsionaalselt tema õiguse era- ja perekonnavalule teostamist. Lisaks sellele on K. Boudjlidale territooriumilt lahkumiseks määratud tähtaeg (mille kestus on tavapärane) tema arvates täiesti piisav, kuivõrd ei viidatud ühelegi erilisele asjaolule, mis oleks õigustanud pikema tähtaja määramist.
- 27 Neil asjaoludel otsustas Tribunal administratif de Pau menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. a) Milline sisu on [harta] artiklis 41 määratletud õigusel olla ära kuulatud kolmanda riigi kodanikust välismaalase jaoks, kes viibib riigis ebaseaduslikult ja kelle kohta tuleks teha tagasisaatmisotsus?
- b) Konkreetsemalt, kas see õigus sisaldab [välismaalase] õigust saada võimalus analüüsida kõiki asjaolusid, millele seoses tema elamisõigusega tema vastu tuginetakse, väljendada pärast piisavat järelemõtlemisaega suuliselt või kirjalikult oma seisukohta ja saada abi enda valitud nõustajalt?
2. Kas vajadusel tuleb kõnealust sisu kohandada või piirata, võttes arvesse [direktiivis 2008/115] sätestatud tagasisaatmispoliitika üldise huvi eesmärki?
3. Kui vastus on jaatav, siis millised on lubatavad kohandused ja milliste kriteeriumide alusel tuleks need kindlaks määrata?”

Esimene küsimus

- 28 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud tuleb tõlgendada nii, et sellise kolmanda riigi kodaniku puhul, kes viibib riigis ebaseaduslikult ja kelle kohta tuleks teha tagasisaatmisotsus, hõlmab see õigust saada võimalus analüüsida kõiki asjaolusid, millele tema vastu tuginetakse ja mille alusel pädev siseriiklik ametiasutus kavatses vastava otsuse teha, õigust piisavale järelemõtlemisajale enne oma seisukoha väljaandmist ja õigust saada ära kuulamise ajal abi enda valitud nõustajalt.
- 29 Esiteks tuleb märkida, et direktiiv 2008/115 määrab III peatükis „Menetluslikud tagatised” kindlaks vorminõuded, mis peavad olema täidetud tagasisaatmisotsuste puhul; sellised otsused tuleb eeskätt väljastada kirjalikult ning need peavad olema põhjendatud; samuti kohustab direktiiv liikmesriike nägema ette tõhusad õiguskaitsevahendid nende otsuste vastu. Direktiivis ei ole siiski täpsustatud, kas ja millistel tingimustel peab olema tagatud kolmanda riigi kodanike õiguse olla ära kuulatud enne nende kohta tehtava tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist järgimine (vt selle kohta kohtuotsus Mukarubega, C-166/13, EU:C:2014:2336, punktid 40 ja 41).
- 30 Kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohus viitas oma esimeses küsimuses õigusele olla ära kuulatud harta artikli 41 tähenduses, on oluline meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on kaitseõiguste järgimine liidu õiguse aluspõhimõte, mille lahutamatuks osaks on õigus olla ära kuulatud mis tahes menetluses (kohtuotsused Kamino International Logistics, C-129/13, EU:C:2014:2041, punkt 28, ja Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 42).
- 31 Õigus olla ära kuulatud mis tahes menetluses on käesoleval ajal kinnistatud mitte üksnes harta artiklites 47 ja 48, mis tagavad kaitseõiguste järgimise ja õiguse õiglasele menetlusele mis tahes kohtumenetluses, vaid ka harta artiklis 41, mis tagab õiguse heale haldusele. Artikli 41 lõige 2 näeb ette, et õigus heale haldusele kätkeb eeskätt igaühe õigust, et teda kuulatakse ära enne seda, kui tema suhtes kohaldatakse üksikmeedet, mis võib teda kahjustada (kohtuotsused Kamino International Logistics, EU:C:2014:2041, punkt 29, ja Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 43).
- 32 Nagu Euroopa Kohus meenutas kohtuotsuse YS jt (C-141/12 ja C-372/12, EU:C:2014:2081) punktis 67, tuleneb harta artiklist 41 selgelt, et see on adresseeritud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele, mitte liikmesriikidele (vt selle kohta kohtuotsus Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, punkt 28).
- 33 Sellest tulenevalt ei saa elamisloa taotlejal olla harta artikli 41 lõike 2 punkti a alusel õigust olla ära kuulatud mis tahes tema taotlusega seotud menetluses (kohtuotsus Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 44).
- 34 Niisugune õigus on seevastu kaitseõiguste järgimise liidu õiguse üldpõhimõtte lahutamatuks osaks (kohtuotsus Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 45).
- 35 Enne esimesele küsimusele vastamist tuleb seega tõlgendada õigust olla ära kuulatud mis tahes menetluses, nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 ja eeskätt selle artikli 6 raames.
- 36 Õigus olla ära kuulatud tagab igaühele võimaluse teha haldusmenetluse raames, enne tema huve kahjustada võiva otsuse tegemist tarvilikult ja tõhusalt teatavaks oma seisukoht (vt eelkõige kohtuotsused M., C-277/11, EU:C:2012:744, punkt 87 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 46).
- 37 Euroopa Kohtu praktika kohaselt on reegel, mille kohaselt isikut kahjustava otsuse adressaadile tuleb enne selle otsuse vastuvõtmist anda võimalus esitada oma märkused, kantud eesmärgist, et pädev asutus saaks tarvilikult arvesse võtta kõik asjassepuutuvad asjaolud. Asjaomase isiku tõhusa kaitse tagamiseks on nimetatud reegli eesmärk eelkõige see, et nimetatud isik saaks parandada mõne vea või

tugineda niisugustele tema isikliku olukorraga seonduvatele asjaoludele, mis mõjutavad otsust tegema või tegemata jätma või otsuse sisu (vt kohtuotsused Sopropé, C-349/07, EU:C:2008:746, punkt 49, ja Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 47).

- 38 Nimetatud õigus tähendab ka, et haldusasutus peab võtma nõuetekohase tähelepanelikkusega arvesse huvitatud isiku poolt sel moel esitatud märkusi, kui ta hindab hoolsalt ja erapooletult kõiki konkreetset juhul asjaomaseid asjaolusid ja põhjendab oma otsust üksikasjalikult (vt kohtuotsused Technische Universität München, C-269/90, EU:C:1991:438, punkt 14, ja Sopropé, EU:C:2008:746, punkt 50); kohustus põhjendada otsust piisavalt juhtumipõhiselt ja konkreetset, et huvitatud isikul oleks võimalik mõista tema taotluse rahuldamata jätmise põhjusi, kaasneb nii kaitseõiguste järgimise põhimõttega (kohtuotsus M., EU:C:2012:744, punkt 88).
- 39 Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale tuleb õigust olla ära kuulatud järgida ka siis, kui kohaldatavad õigusnormid niisugust formaalsust sõnaselgelt ette ei näe (vt kohtuotsused Sopropé, EU:C:2008:746, punkt 38; M., EU:C:2012:744, punkt 86, ning G. ja R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, punkt 32).
- 40 Kui liikmesriikide ametiasutused võtavad liidu õiguse kohaldamisalasse jäävaid meetmeid, lasub neil põhimõtteliselt kohustus järgida niisuguste otsuste adressaatide kaitseõigusi, mis nende adressaatide huve oluliselt mõjutavad (kohtuotsus G. ja R., EU:C:2013:533, punkt 35).
- 41 Kui liidu õiguses ei ole kehtestatud ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike kaitseõiguste järgimise tingimusi ega nende õiguste eiramise tagajärgi, tuleb neid tingimusi ja tagajärgi reguleerida siseriiklikus õiguses, kusjuures selles osas kehtestatavad meetmed peavad olema samalaadsed nendega, mis on ette nähtud eraõiguslike isikute puhul siseriikliku õiguse kohaldamisalasse jäävates võrreldavates olukordades (võrdväarsuse põhimõte) ja need ei tohi muuta liidu õiguskorras ette nähtud õiguste kasutamist tegelikult võimatuks või ülemäära keeruliseks (tõhususe põhimõte) (kohtuotsus Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 42 Võrdväarsuse ja tõhususe nõuded väljendavad liikmesriikide üldist kohustust tagada isikutele liidu õigusest tulenevate kaitseõiguste järgimine, eeskätt seoses menetlusnormidega (kohtuotsus Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Euroopa Kohtu samuti väljakujunenud praktika kohaselt ei ole põhiõigused, näiteks kaitseõiguste järgimine, siiski absoluutsed õigused, vaid need võivad olla piirangutega, tingimusel et piirangud vastavad tõepoolest kõnealuse meetmega taotletud üldise huvi eesmärkidele ega kujuta neid eesmärke silmas pidades ülemäärast ja talumatut sekkumist, mis kahjustaks niimoodi tagatud õiguse olemust ennast (kohtuotsused Alassini jt, C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, punkt 63; G. ja R., EU:C:2013:533, punkt 33, ja Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, punkt 84).
- 44 Kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi seoses õiguse olla ära kuulatud (direktiivi 2008/115 kontekstis) sisuga, tuleb esiteks meenutada järgmisi üldisi kaalutlusi.
- 45 Ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodaniku poolt oma õiguse olla ära kuulatud enne tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist teostamise tingimusi tuleb hinnata arvestades direktiivi 2008/115 eesmärki, milleks on ebaseaduslikult riigis viibivate kolmanda riigi kodanike tõhus tagasisaatmine päritoluriiki (vt selle kohta kohtuotsus Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, punkt 30).
- 46 Kui riigis viibimise ebaseaduslikkus on tuvastatud, peavad liikmesriigi pädevad ametiasutused Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tegema tagasisaatmisotsuse direktiivi 2008/115 artikli 6 lõike 1 alusel, ilma et see piiraks artikli 6 lõigetes 2–5 ette nähtud erandite kohaldamist (vt selle kohta kohtuotsused El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, punkt 35; Achughbabian, EU:C:2011:807, punkt 31, ja Mukarubega, EU:C:2014:2336, punkt 57).

- 47 Nii on õiguse olla ära kuulatud enne tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist eesmärk anda huvitatud isikule võimalus esitada oma seisukoht enda riigis viibimise seaduslikkuse kohta ning selle kohta, kas on põhjust kohaldada kõnealuse direktiivi artikli 6 lõigetes 2–5 ette nähtud erandeid selle direktiivi artikli 6 lõikest 1.
- 48 Järgmiseks, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 64, peavad liikmesriigid vastavalt direktiivi 2008/115 artiklile 5 „Mittetagasisaatmine, lapse parimad huvid, perekonnaelu ja tervislik seisund” seda direktiivi rakendades esiteks nõuetekohaselt arvestama lapse huve, asjaomase kolmanda riigi kodaniku perekonnaelu ja tervislikku seisundit ning teiseks järgima mittetagasisaatmise põhimõtet.
- 49 Sellest järeldub, et kui pädev siseriiklik asutus kavatseb vastu võtta tagasisaatmisotsuse, peab ta tingimata järgima direktiivi 2008/115 artiklis 5 ette nähtud kohustusi ja huvitatud isiku selles küsimuses ära kuulama.
- 50 Selles osas peab huvitatud isik tegema liikmesriigi pädeva asutusega tema ärakuulamise ajal koostööd, et esitada viimasele kogu enda isiklikku ja perekondlikku olukorda puudutav asjakohane teave ja konkreetsemalt teave, mis võib õigustada tagasisaatmisotsuse tegemata jätmist.
- 51 Lõpetuseks tuleneb õigusest olla ära kuulatud enne tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist pädevate siseriiklike ametiasutuste kohustus lasta huvitatud isikul esitada oma seisukoht tema tagasipöördumise tingimuste kohta, st lahkumise tähtaja ja tagasipöördumise vabatahtliku või kohustusliku laadi kohta. See tuleneb eeskätt direktiivi 2008/115 artiklist 7, mis näeb lõikes 1 ette sobiva 7–30 päeva pikkuse tähtaja vabatahtlikuks lahkumiseks, mida liikmesriigid vajaduse korral sama artikli lõike 2 alusel pikendavad sobiva ajavahemiku võrra, võttes arvesse iga üksikjuhtumi konkreetseid asjaolusid, nagu viibimise kestus, koolis käivad lapsed ning muude perekonna- ja sotsiaalsete sidemete olemasolu.
- 52 Teiseks tuleb analüüsida eeskätt seda, kas õigus olla ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 ja eelkõige selle artikli 6 raames, hõlmab sellise kolmanda riigi kodaniku jaoks, kes viibib riigis ebaseaduslikult ja kelle suhtes tuleks teha tagasisaatmisotsus, õigust analüüsida kõiki asjaolusid, millele tema vastu tuginetakse ja mille alusel pädev siseriiklik ametiasutus kavatseb vastava otsuse teha – mis eeldab, et siseriiklik ametiasutus teeb vastavad asjaolud kolmanda riigi kodanikule eelnevalt teatavaks ning jätab talle piisava järelemõtlemisaja oma ärakuulamise ettevalmistamiseks – ning samuti õigust saada ärakuulamise ajal abi enda valitud nõustajalt.
- 53 Esiteks, mis puudutab seda, et enne tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist teeb siseriiklik ametiasutus teatavaks oma kavatsuse selline otsus vastu võtta ning asjaolud, mille alusel ta kavatseb vastava otsuse teha, ning seda, et huvitatud isikule antakse järelemõtlemisaega, siis on oluline esiteks märkida, et direktiiv 2008/115 selliseid vastuolulisi menetlusnorme ette ei näe.
- 54 Järgmiseks tuleb märkida, et Euroopa Kohus asus kohtuotsuse Mukarubega (EU:C:2014:2336) punktis 60 seisukohale, et kuna tagasisaatmisotsus on direktiivi 2008/115 alusel tihedalt seotud riigis viibimise ebaseaduslikkuse tuvastamisega, ei saa õigust olla ära kuulatud tõlgendada nii, et kui pädev ametiasutus kavatseb võtta ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku suhtes samaaegselt vastu ebaseaduslikku riigis viibimist tuvastava otsuse ja tagasisaatmisotsuse, peab see asutus kindlasti kuulama huvitatud isiku ära viisil, mis võimaldab tal teha teatavaks oma seisukoha konkreetset viimati nimetatud otsuse kohta; seda tingimusel, et huvitatud isikul on olnud võimalus tarvilikult ja tõhusalt esitada oma seisukoht enda riigis viibimise ebaseaduslikkuse küsimuses ja põhjuste kohta, mis võivad siseriiklikust õigusest tulenevalt olla aluseks sellele, et nimetatud ametiasutus loobub tagasisaatmisotsuse tegemisest.
- 55 Sellest tuleneb, et õigust olla ära kuulatud enne tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist ei tule tõlgendada mitte nii, et selline ametiasutus on kohustatud hoiatama ebaseaduslikult riigis viibivat kolmanda riigi kodanikku enne vastava otsuse vastuvõtmise eesmärgil korraldatud ärakuulamist, et ta kavatseb teha tema suhtes tagasisaatmisotsuse, tegema talle teatavaks asjaolud, mille alusel ta kavatseb vastava otsuse

teha, ning jätma talle lisaks ka järelemõtlemisaja enne tema seisukohtade ärakuulamist, vaid hoopis nii, et sellel kodanikul peab olema olnud võimalus esitada tarvilikult ja tõhusalt oma seisukoht enda riigis viibimise ebaseaduslikkuse küsimuses ja põhjuste kohta, mis võivad siseriiklikust õigusest tulenevalt olla aluseks sellele, et nimetatud ametiasutus loobub tagasisaatmisotsuse tegemisest.

- 56 On siiski oluline märkida, et nagu osutas kohtujurist oma ettepaneku punktis 69, tuleb teha erand, kui kolmanda riigi kodanik ei saa mõistlikult teada asjaolusid, millele võidakse tema vastu tugineda, või kui ta saaks objektiivselt võttes oma seisukoha esitada üksnes pärast teatavate, eeskätt tõendite saamise eesmärgiga kontrollimiste või toimingute tegemist.
- 57 Igall juhul on selge, nagu märkis Euroopa Komisjon, et ebaseaduslikult riigis viibiv asjaomane kolmanda riigi kodanik saab soovi korral vaidlustada kohtus hinnangu, mille haldusasutus tema olukorrale annab.
- 58 Nimelt näeb direktiivi 2008/115 III peatükis „Menetluslikud tagatised” asuva artikli 12 lõige 1 ette liikmesriikide kohustuse väljastada tagasisaatmisotsused kirjalikult, tuues ära otsuse aluseks olevaid faktilised ja õiguslikud asjaolud ja esitades teabe õiguskaitsevahendite kohta. Vajaduse korral tõlgitakse kirjalikult või suuliselt ning selle direktiivi artikli 12 lõikes 2 ette nähtud tingimustel selliste otsuste põhipunktid. Need tagatised koostoimes direktiivi artiklis 13 ette nähtud õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile tulenevate tagatistega kindlustavad huvitatud isiku kaitse teda kahjustava otsuse eest ja vastu.
- 59 Eelnevast tuleneb, et õigus olla ära kuulatud enne tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist peab võimaldama pädeval siseriiklikul ametiasutusel esiteks asja menetleda nii, et otsus võetaks vastu kõiki asjaolusid teades, ja teiseks seda otsust sobivalt põhjendada, et huvitatud isikul oleks vajaduse korral võimalik oma kaebeõigust tõhusalt teostada.
- 60 Käesoleval juhul nähtub põhikohtuasjas K. Boudjlida piiripolitsei poolt ärakuulamise protokollist, et tal paluti 15. jaanuaril 2013 ilmuda piiripolitseisse kas samal päeval või järgmise päeva hommikul, et „kontrollida [tema] elamisõigust”. Kuivõrd K. Boudjlida tuli üksinda ja vabatahtlikult samal päeval ärakuulamiseks piiripolitseisse, siis loobus ta kasutamast talle määratud ühepäevast tähtaega ja õigusnõustajat.
- 61 Sellest protokollist nähtub lisaks, et K. Boudjlida teadis, et tema elamisluba oli 31. oktoobril 2012 aegunud ning et ta oli teadlik asjaolust, et elamisloa pikendamise taotluse esitamata jätmise tõttu viibis ta sellest kuupäevast alates Prantsusmaal ebaseaduslikult. Lisaks sellele teavitas politsei K. Boudjlidat sõnaselgelt, et tema suhtes võidakse teha tagasisaatmisotsus ning küsis temalt, kas ta on nõus lahkuma Prantsusmaa territooriumilt, kui tema suhtes selline otsus tehakse. K. Boudjlida vastas sellele küsimusele, et ta on nõus „ootama piiripolitsei ooteruumis ära Pau perfekti vastuse, kes võib paluda [tal] lahkuda territooriumilt, määrata [tema] paigutamise kinnipidamisasutusse või paluda [tal] oma olukord õigusnormidega kooskõlla viia”.
- 62 Seega olid K. Boudjlidale teatavaks tehtud tema ärakuulamise põhjused ja ta oli teadlik ärakuulamise esemest ning selle võimalikest tagajärgedest. Lisaks sellele kuulati ta selgelt ära seoses teabega, mis on asjaomane ja vajalik direktiivi 2008/115 rakendamiseks, austades huvitatud isiku õigust olla ära kuulatud.
- 63 Nimelt kuulati K. Boudjlida politseiga toimunud vestluse käigus ära eeskätt seoses järgmiste küsimustega: tema identiteet, kodakondsus, perekonnaseis, Prantsusmaal viibimise ebaseaduslikkus, haldustoimingud, mis ta oli teinud, püüdmaks viia oma riigisviibimine õigusnormidega kooskõlla, Prantsusmaal viibimise kogukestus, tema varasemad elamisload, ülikooliõpingud ja töökogemus, sissetulekud, perekondlik olukord Prantsusmaal ja Alžeerias. Politsei küsis temalt, kas ta on nõus lahkuma Prantsusmaa territooriumilt, kui Pyrénées-Atlantiques'i prefekt teeb tema suhtes tagasisaatmisotsuse. Pealegi, kuivõrd K. Boudjlida kuulati ära eeskätt seoses tema Prantsusmaal viibimise kogukestuse, õpingute ja perekondlike sidemetega Prantsusmaal, siis oli tal võimalus esitada

tarvilikult ja tõhusalt oma seisukoht nii enda perekonnaelu kohta vastavalt direktiivi 2008/115 artikli 5 punktile b kui ka seoses direktiivi artikli 7 lõike 2 alusel vabatahtliku lahkumise tähtaega pikendada võimaldavate kriteeriumide võimaliku kohaldamisega, ja seega kuulati ta ära seoses tema tagasipöördumise tingimustega.

- 64 Teiseks, mis puudutab küsimust, kas õigus olla ära kuulatud (nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 raames) hõlmab õigust saada ärakuulamise ajal abi nõustajalt, siis tuleb märkida, et tasuta õigusabi on direktiivi artiklis 13 ette nähtud üksnes pärast tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist ning üksnes sellise otsuse vaidlustamiseks pädevas kohtu- või haldusasutuses või pädevas organis, mis koosneb liikmetest, kes on erapooletud ja kelle sõltumatus on tagatud. Artikli 13 lõike 4 kohaselt tuleb teatud asjaoludel võimaldada huvitatud isiku taotlusel tasuta õigusabi.
- 65 Sellegipoolest võib ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik alati pöörduda omal kulul õigusnõustaja poole, et saada temalt pädevate siseriiklike ametiasutuste poolt ärakuulamise raames abi; seda tingimusel, et niisuguse õiguse kasutamine ei mõjuta tagasisaatmismenetluse nõuetekohast toimimist ega takista direktiivi tõhusat rakendamist.
- 66 Käesoleval juhul nähtub põhikohtuasjas, et K. Boudjlida ei avaldanud oma ärakuulamise raames soovi saada abi õigusnõustajalt.
- 67 Lõpetuseks, kuivõrd K. Boudjlida ja komisjon on osutanud põhikohtuasjas kõne all oleva ärakuulamise lühikesele kestusele – see kestis 30 minutit –, tuleb tuvastada, et küsimus, kas ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku ärakuulamise kestus mõjutab kuidagi õiguse olla ära kuulatud järgimist (nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 raames), ei ole otsustava tähtsusega. Nimelt on tähtis teada, kas sellisel kodanikul oli võimalus olla ära kuulatud piisavas ulatuses seoses tema riigis viibimise seaduslikkuse ja tema isikliku olukorraga; K. Boudjlida puhul oli see nii, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 61–63.
- 68 Arvestades kõiki eespool toodud kaalutlusi tuleb esimesele küsimusele vastata, et õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse kõnealuse direktiivi ja eeskätt selle artikli 6 raames, tuleb tõlgendada nii, et ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku puhul hõlmab see õigust esitada enne tema suhtes tehtava tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist oma seisukoht enda riigis viibimise seaduslikkuse, direktiivi artikli 5 ja artikli 6 lõigete 2–5 kohaldamise põhjendatuse ja tema tagasipöördumise tingimuste kohta.
- 69 Seevastu tuleb õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 ja eeskätt selle artikli 6 raames, tõlgendada nii, et pädev siseriiklik ametiasutus ei ole kohustatud sellist kodanikku enne vastava otsuse vastuvõtmise eesmärgil korraldatud ärakuulamist hoiatama oma kavatsusest teha tema suhtes tagasisaatmisotsus, tegema talle teatavaks asjaolud, mille alusel ta kavatses vastava otsuse teha, ega jätma talle enne tema seisukohtade ärakuulamist järelemõtlemisaega, kui sellel kodanikul on võimalus esitada tarvilikult ja tõhusalt oma seisukoht enda riigis viibimise ebaseaduslikkuse küsimuses ja põhjuste kohta, mis võivad siseriiklikust õigusest tulenevalt olla aluseks sellele, et nimetatud ametiasutus loobub tagasisaatmisotsuse tegemisest.
- 70 Õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 ja eeskätt selle artikli 6 raames, tuleb tõlgendada nii, et ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik võib enne seda, kui pädev siseriiklik ametiasutus võtab tema suhtes vastu tagasisaatmisotsuse, pöörduda õigusnõustaja poole, et saada temalt ametiasutuse poolt ärakuulamise raames abi; seda tingimusel, et niisuguse õiguse kasutamine ei mõjuta tagasisaatmismenetluse nõuetekohast toimimist ega takista direktiivi 2008/115 tõhusat rakendamist.
- 71 Õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 ja eeskätt selle artikli 6 raames, tuleb siiski tõlgendada nii, et see ei pane liikmesriikidele kohustust kanda sellise abiga seotud kulud tasuta õigusabi raames.

Teine ja kolmas küsimus

- 72 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele ja kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 73 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiivi 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel ja eeskätt selle artikli 6 raames, tuleb tõlgendada nii, et ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku puhul hõlmab see õigust esitada enne tema suhtes tehtava tagasisaatmisotsuse vastuvõtmist oma seisukoht enda riigis viibimise seaduslikkuse, direktiivi artikli 5 ja artikli 6 lõigete 2–5 kohaldamise põhjendatuse ja tema tagasipöördumise tingimuste kohta.

Seevastu tuleb õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 ja eeskätt selle artikli 6 raames, tõlgendada nii, et pädev siseriiklik ametiasutus ei ole kohustatud sellist kodanikku enne vastava otsuse vastuvõtmise eesmärgil korraldatud ärakuulamist hoiatama oma kavatsusest teha tema suhtes tagasisaatmisotsus, tegema talle teatavaks asjaolud, mille alusel ta kavatseb vastava otsuse teha, ega jätma talle enne tema seisukohtade ärakuulamist järelemõtlemisaega, kui sellel kodanikul on võimalus esitada tarvilikult ja tõhusalt oma seisukoht enda riigis viibimise ebaseaduslikkuse küsimuses ja põhjuste kohta, mis võivad siseriiklikust õigusest tulenevalt olla aluseks sellele, et nimetatud ametiasutus loobub tagasisaatmisotsuse tegemisest.

Õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 ja eeskätt selle artikli 6 raames, tuleb tõlgendada nii, et ebaseaduslikult riigis viibiv kolmanda riigi kodanik võib enne seda, kui pädev siseriiklik ametiasutus võtab tema suhtes vastu tagasisaatmisotsuse, pöörduda õigusnõustaja poole, et saada temalt ametiasutuse poolt ärakuulamise raames abi; seda tingimusel, et niisuguse õiguse kasutamine ei mõjuta tagasisaatmismenetluse nõuetekohast toimimist ega takista direktiivi 2008/115 tõhusat rakendamist.

Õigust olla mis tahes menetluses ära kuulatud, nagu seda kohaldatakse direktiivi 2008/115 ja eeskätt selle artikli 6 raames, tuleb siiski tõlgendada nii, et see ei pane liikmesriikidele kohustust kanda sellise abiga seotud kulud tasuta õigusabi raames.

Allkirjad